

ViSKA!

SAMHÄLLSMAGASIN FÖR FOLKET RUNT VISKAN

NUMMER 27 • 2006/3 • ÅRGÅNG 7

PRIS: 10 KR

**IVPA: I VÄNTAN PÅ AMBULANS
ETT LEVNADSÖDE
GYLLENE TIDER
LUTFISKEN
PÅ KUNGLIG MARK
BREV FRÅN BRASILIEN 3**

Faut i sinnet

En riktig bank med hemmaplan i Veddige!

Varbergs Sparbank

Tel 0340-66 60 40 www.varbergssparbank.se

CARDIFF
Soffa i tyg Lasso. 215 cm.
Finns även som 2-sits,
160 cm och fåtölj, 105 cm.

3-sits soffa
7790:-

klässiska linjer

bord + 4 stolar
5490:-

MADONNA
Matbord i hevea,
svart/natur,
140 x 90 cm,
+45 cm ilägg.

fåtölj med pall
5125:-

HARMONY
Fåtölj med pall i flera färger.
Finns även i skinn: **6790:-**

möbelhörnet

Viskastigen 40, Veddige. Tel: 0340-300 50. Öppet: må-fre: 13-18, lör: 10-14. www.mobelhornet.se

"Genom en donation från Dan Eliassons minnesfond har brandmännen även utrustats med en defibrillator som kan användas vid hjärtstillestånd"

IVPA: i väntan på ambulans

VEDDIGEKÅRENS DELTIDSBRANDMÄN BIDRAR TILL ÖKAD TRYGGHET I VEDDIGE.

Under våren har räddningstjänsten, ambulanssjukvården och SOS-Alarm arbetat fram en överenskommelse och larmrutiner som innebär att deltidbrandmännen i Veddige larmas ut på akuta sjukdomstillstånd. När SOS-operatören bedömer att räddningstjänsten har kortare insatstid än ambulansen larmas brandmännen ut samtidigt med ambulansen, för att göra akuta livsuppehållande Insatser i Väntan På Ambulans "IVPA".

Två brandmän rycker ut och är oftast före ambulansen hos den drabbade och kan påbörja exempelvis hjärt-lung-räddning. Genom en donation från Dan Eliassons minnesfond har brandmännen även utrustats med

en defibrillator som kan användas vid hjärtstillestånd.

Under de två första månaderna har brandmännen i Veddige fått rycka ut 12 gånger. Vid flera tillfällen har den drabbade eller anhöriga förvånats över att det är brandmän som kommer när de ringt efter en ambulans. Från räddningstjänstens sida vill jag poängtera att brandmännen inte kommer istället för ambulansen, utan som en extraresurs för att utföra akuta livsuppehållande åtgärder i Väntan På att Ambulansen anländer. På detta sätt används samhällets beredskapsresurser effektivt.

Öppet hus!

Vi behöver fler brandmän i Veddige!

**Kom till öppet hus den
16/9 så får du veta mer!**

Vi saknar kvinnliga brandmän i Veddige!
Du kan bli den första! Vi behöver dig!
Som brandman får Du en god utbildning
och Du bidrar till trygghet i Veddige.

Veddige är den första deltidstyrkan i Halland som larmas ut på IVPA-larm. Under 2006 och 2007 kommer ytterligare deltidbrandmän i Varbergs kommun och i övriga Halland att få utbildning och utrustning för detta.

Den 16 september håller Räddningstjänsten öppet hus på Veddige brandstation. Då kan du få veta mer om IVPA och andra uppdrag som brandmännen utför.

Välkommen till Veddige brandstation den 16 september!

Jan Sjöstedt, Räddningschef i Varbergs kommun

ViSKA!

ViSKA! ges ut av VeddigeVisionen, och distribueras gratis till hushåll i Veddige. Lösnummer säljes på Statoil. Pris: 10 kr.

Ansvarig utgivare: Michael Enberg.

Distribution: VeddigeVisionen.

Redaktion:

Arne Eriksson 0340-305 85, fax: 0340-303 09
Bo Emanuelsson 0340-302 55, bosse@veddige.nu
Hans Olsson 0340-302 90, hans@veddige.nu
Michael Enberg 0340-381 44, michael@veddige.nu
Sandor Olah 0340-649790, sandor@veddige.nu

Adress:

ViSKA! c/o O.L.S.A. Viskastigen 46, 430 20 Veddige
tel: 0340-64 97 90, fax: 0340-64 97 91,
mobil: 0703-74 22 55, e-mail: viska@veddige.nu

Omslagsbild: Sandor Olah

Tryck: Geson, upplaga: 2500 ex. **Papper:** Svanenmärkt.

NÄSTA NUMMER: 18 DECEMBER 2006

Manusstopp 4 december 2006. Alla inlägg är välkomna.

DONATION: BG 5113-7859

Inbetalas till VeddigeVisionens bankgirokonto.
Betalmottagare: VeddigeVisionen

TACK TILL:

DERÖME PIZZERIA

EKLÖWS SUPERMARKET

ELEKTRO EMANUEL

ESON PAC AB

HEMKÖP VEDDIGE

J-O BYGG BOMILJÖ AB

LISBETH HARALDSSON, MALMÖ

LENA OCH HANS OLSSON

MÖBELHÖRNET

PEBE PRODUKTER AB

STRÄNGBETONG

TRIVAS VARBERG

VARBERGS BOSTAD

VARBERGS SPARBANK

VARBERGSORTENS ELKRAFT EK.FÖR.

VEDDIGE ÅKERI AB

VISKADALENS FÖRSÄKRINGSBOLAG

VÄXTBODEN VEDDIGE

INNEHÅLL:

IVPA: I VÄNTAN PÅ AMBULANS 3

FART I SINNET 4

BOSSES HISTORISKA HÖRNA 7

ETT LEVNADSÖDE 9

GYLLENE TIDER 10

LUTFISKEN 15

GÄNGET I GRUSGROPEN #17 16

PÅ KUNGLIG MARK 19

BREV FRÅN BRASILIEN 3 20

Fart i sinnet

**Kommer ni ihåg den stora
ladugårdsbranden 2002?
Rökpelaren syntes väl från
Veddige, det sägs att man
såg den t o m från Kattegat
– långt före man siktade land.**

Branden i Hulta drabbade paret Viçtoria Ribbe och Thomas Ribbe. Deras ladugård för hästar och hundar brann ner till grunden, till följd av ett elfel, orsakad av åskväder dagarna före. Som tur var kunde Thomas rädda sina älskade djur i sista minuten. Thomas är brandbefäl och strålskyddsingenjör på Ringhals. De hade då fött upp Sankt Bernards hundar i flera år. "Sankt Bernards valpar är som nallar" brister Thomas ut i skratt när han tänker tillbaka på tiden med rasen. Efter elden bodde de trångt: de fick dela utrymme med hundarna. Huset var som ett dagis...

Det finns inget ont som inte för med sig något gott. När Viçtoria och Thomas diskuterade nybyggnationen efter den eldhärlade lokalen, hade de tänkt om. De lät en gammal dröm bli verklighet, nämligen att bygga lokaler till en kennel för greyhound hundar. Den gemensamma kärleken till djur och i synner-

het hundar samt Thomas fascination till fart, förde tankarna till hundrasen greyhound. När vi kommer att hälsa på är kenneln så gott som färdigbyggd. Viçtoria och Thomas ville ha så mycket hus för försäkringspengarna som möjligt. Inredningen och annat detaljarbete fick de lägga till av egen kraft. De lyckades verkligen skapa en trivsamt miljö för hundarna. Lokaler är ljusa tack vare glaspartier i taket. Golvvärmesvarar för ett behagligt klimat. Inredningen, möblerna, färgsättningen och bakgrundsmusiken påminner mer om en trevlig gillestuga eller klubblokal än en kennel. Anläggningen är godkänt av Miljö- och Hälsovårdsmyndigheten, av Svenska Kennelklubben och av Svenska Hundkapplöpnings AB.

Att föda upp hundar är en hobby. Oftast väldigt dyr hobby. Kenneln har 40 platser, 22 platser upptas av egna hundar, resten hyr de ut. De tävlar så mycket som möjligt. Samma kväll när ViSKA! Magasinet hälsade på tog de hem 2 första-, 1 andra-, och 1 tredjeplacering på Borås Greyhound Park. Förutom tävlingarna har de även rehabilitering av skadade djur – Viçtoria behöver sällan uppsöka klinik med sina hundar. Hon har en komplett "sjuk-

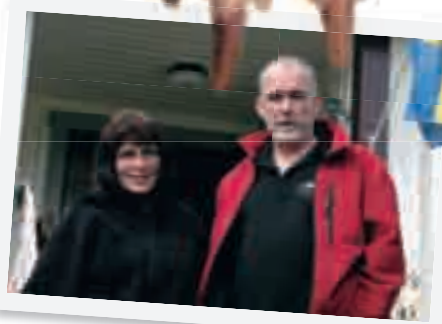
stuga" och klarar de flesta skadorna själv. Naturligtvis har de mycket bra relation till

Henrik Hedberg på Viskadalsens Djurklinik. "Utan Henriks hjälp hade det inte gått. Han ställer upp mycket för oss" säger Viçtoria med tacksamhet i blicken.

Livet är

aldrig tyst på Hulta. Paret arbetar även som familjehem för socialkontoret, har två inneboende (Betina från Danmark och Niklas, Cimones pojkvän) och 3 egna barn som bor hemma. Cimone (18), Kevin (14), och Jesper (9) delar föräldrarnas intresse för djur. De hjälper till vid skötseln och vid tävlingarna. "Jag vet inte hur livet hade varit för barnen utan närhet till djur. Det formar människan mentalt och moraliskt på ett positivt sett" säger paret Ribbe.

När vi säger hej då, ser vi att den äldsta av Sankt Bernard hundarna sitter tyst på altanen och lyssnar på oss. "Hon är döv och nästan blind" säger Viçtoria lugnande.

Viçtoria och Thomas Ribbe

*Stora bilden: Vindhundarna är nyfikna och snälla.
överst: Den nybyggda kenneln på Hulta.
till höger: "Hundbotellet".
ner till vänster: Imponerande prishylla.*

Bosses

historiska hörna

Mina berättelser bygger på uppgifter från historisk litteratur men också mycket från gamla tidningsartiklar och berättad muntlig tradition. Det är alltså inget vetenskapligt dokument. Jag hoppas komma sanningen så nära som möjligt. Om någon har bevis, för att jag har skrivit något som är felaktigt, är jag tacksam för påpekande, så att jag kan rätta dessa felaktigheter i kommande tidningar. Ring mig, Bo Emanuelsson (tel: 302 55) om Du har något intressant att berätta.

VEDDIGE BÖRJAR KOMMA MED I HISTORIEN.

Vi befann oss vid mitten av 1600-talet. I Halland har det börjat hända en del. Vi blev svenskar redan 1645. Tre år senare slöts freden efter 30-åriga kriget. Kriget hade delvis förts på kredit. Vi hade lånat pengar och köpt förnödenheter av förmögna män nere i Europa. Dessa kom nu till drottning Kristina och Axel Oxenstierna och ville ha betalt. Det var särskilt tre män, som hade stora fordringar. Två av dem kom från Pommern, ett tyskt landskap, som nu hade blivit en svensk provins. Det var Daniel Schlegel och Berendt Wolfradt. Den tredje var holländare, en svärson till den kände industrimannen Louis de Geer. Han hette Adrian Tripp och var den, som hade mest att fordra.

Den svenska kassakistan var tom på pengar. Det sista hade gått till drottning Kristinas praktfulla kröning. Axel Oxenstierna och drottning Kristina fick betala med en massa kronohemman. En del gårdar överläts. I andra fall fick långivarna endast ta upp den årliga räntan eller arrendet från dessa gårdar.

KRONOHEMMAN I HALLAND.

Fanns det då några kronohemman i Halland? Jo, faktiskt var det gott om sådana. En orsak var Ås kloster. Klostret hade under sin storhetstid innehaft 242 gårdar. Redan år 1201 hade ärkebiskopen Absalon i Danmark i sitt testamente skänkt gårdarna i Vathby med allt, som hörde till med undantag av byns kvarn, till det nystartade klostret vid Viskans mynning. Om detta kan man läsa i

Ann-Marie Skogsbergs utmärkta bok Ås kloster. Hon skriver, att man tolkar Vathby som det modernare Vallby, en by i närheten av ett vadställe. Förutom gårdarna i Vallby fanns det många andra kronohemman i Veddige. Vallby stavades länge Walby.

När man omkring 1530 genomför reformationen i Danmark och Sverige och övergår till den lutherska läran, tar våra kungar över ägandet av dessa gårdar. Klostrens gårdar blir krono-egendomar.

Det fanns en orsak till, att det fanns gott om kronohemman i Halland. Under de ständiga gränskrigen övergavs många gårdar. Kronan lade då beslag på dessa ödegårdar.

Under åren 1650-1652 får man till en uppgörelse med de tre kreditörerna. Adrian Tripp får gårdar, som motsvarar 357½ mantal. Daniel Schlegel erhöll 211 och Berendt Wolfradt 191½ mantal. Många av dessa gårdar låg i Halland. Tillsammans fick de 760 mantal. Många hemman på 1 mantal var delade på två eller flera brukare, varför det kan ha varit långt över 1000 gårdar. För att ta ett par exempel från Veddige, kan jag nämna, att Sannagård var på 1 mantal men var delat på 2 brukare, som hade eget bostadshus och egen ladugård. Telnebacka var också på 1 mantal. Detta hemman var delat på 4 brukare. När man i jordeboken skrev in 1 mantal, var detta någon sorts taxering. Var kronan ägare, skulle man varje år till kronan betala en viss skatteränta, exempelvis 60 daler. Denna skatt kunde betalas i naturaprodukter. Det fanns tabeller för sådan omräkning. Om en gård härjades, kunde man skriva ner 1 mantal till kanske ½ mantal, så att skatten sänktes. Det var inte ovanligt med sådana nedskrivningar under den tidsperiod, då hallänningarna just blivit svenskar. Ett under kriget hårt härjat landskap fick under några år genom dessa åtgärder en viss skattelindring.

Ägdes gårdarna i stället av någon adelsman, betalade man in räntan (arrendet) till denne frälseman.

Jag gick vid ett tillfälle på en kurs om Hallands historia. En föredragshållare sade vid ett tillfälle, att adeln med sina frälsegårdar fanns i Sydhalland. I norra Halland var

det mest självägande bönder. Det stämmer inte. När Halland blev svenskt 1645 ägde adeln bland annat dessa gårdar: I Fjärås ägdes Daal av Karin Citzwitz, Rossared av Mathias Citzwitz och Tjoleholm av Fredrik Rantzau. I Tölö satt Henrik Podebusk på Gåsevadsholm, Elena Krabbe hade Raön (Råö) i Onsala. Ölmenäs ägdes av Peder Krabbe. På Torstrup i Grimeton satt Mogens Mormand och på Öströö Claus Mormand.

Fanns det då några adelsmän i Veddige? Det kanske inte var så många, som bodde här, men adeln ägde många gårdar här. Sedan långt tillbaka satt den danska adelsläkten Grijs på Jonsjö säteri. De ägde också Struxsjö säteri och en mängd underlydande gårdar. Genom att flickorna Grijs gifte sig med svenska adelsmän, kommer de båda säterierna att under vissa tidsperioder ha ägare ur ätterna Hiuhlhammar, Kugelhielm och Dellwig. På 1700-talet ägs säterierna av Gathenhielm och von Döbeln.

Det finns en notering om, att Arild Grijs år 1628 bytte till sig Sannagård av en annan adelsman, Erick Hård af Hårdaholm. Släkten Hård har gjort sig känd i den svenska historien som riktiga hårdingar under Sveriges alla krig. Adolf Hård var löjtnant vid Västgöta kavalleriregemente. Det var han som vid en duell i Halmstad år 1678 blev ihjälskjuten av Olof Bengtsson Silfverlod från Stackenäs vid Fäven.

År 1628 bytte Arild Grijs också till sig hemmanet Ry av Holger Rosencrantz. Rosencrantz var en annan välkänd dansk adelsläkt. En av stamfäderna, Jens Nielsen till Hevringsholm, hade varit med vid förlikningen mellan Valdemar Atterdag och Magnus Eriksson år 1341. Holger Rosencrantz gick under namnet Den rike Holger. Han var född 1586 på Glimmige. År 1626 fick han Bornholm som förläning. Han var där kommendant på öns fästning Hammershus.

Kullagård ägdes strax före år 1500 av familjen Krabbe. I Hjörne satt ätten Munck. Omkring 1700 köps Frugården i Vallby av en officer, Gustaf Gyllenberg, som också tillhörde en adlig ätt. Tyvärr stupade ryttmästare Gyllenberg i slaget vid Hälsingborg den 28

februari 1710. Det var då Stenbocks kurir red till änkedrottningen i Stockholm och talade om, att svenskarna hade besegrat danskarna. (Karl XII satt fast i Bender). I Vallby fick fru Gyllenberg ta över gårdens skötsel. Det blev nu Fruas gård eller Frugården.

Den, som tror, att vi inte haft adelsmän i Veddige, torde ha fel. Det skall komma några till. Lika fel är det att tro, att Veddiges bönder var fria bönder, som betalade skatt till staten. Visserligen fanns det ett och annat skattehemman, men de flesta var nog kronohemman.

UTDELNING GÅRDAR.

Kronohemmanen användes ofta som gåvor vid belöningar. När någon gjort riket en tjänst, fick han ett antal kronohemman. Det fanns de, som ägde massor av gårdar i både Danmark, Norge och Sverige. Truid Ulfstand var kommandant på Varbergs fästning fram till sin död 1545. Han var i sitt andra äkten-skap gift med Görel Fadersdotter Sparre, som var arvtagare till gårdar i alla tre länderna. Hon hade ärvt gårdar efter sina föräldrar men också efter tre äkta män. Hon var troligen sin tids störste jordägare i Norden.

Med de tre ovan omnämnda kreditorerna, Tripp, Schlegel och Wolfradt gjordes nu upp långsiktiga kontrakt. Vissa kronoegendomar överläts. Från andra hade de rätt att inkassera räntan eller arrendet. Det skulle ta mycket

samma himmel, att Adrian Tripp uppbar skatteräntor från bland annat 67 hemman i Onsala. Av dessa är kanske Märtagården, en av kaptensgårdarna i Onsala, den mest kända. Åke Carlsson har i sin bok om Torpa nämnt Adrian Tripp som ägare till en av gårdarna där.

När kontraktet var klart, var Tripp avliden. Räntorna fick gå till hans arvingar. En bekant till mig, uppväxt på Lia i Idala, berättade för mig, att hans far varje nyår gick omkring där och på några gårdar samlade in pengar, som sedan skickades till någon holländare.

Berendt Wolfradt bodde nog kvar i Pom-mern. Han avled 1660 och gravsattes i Stral-sund. Sonen Herman Wolfradt kom dock att bosätta sig i Sverige på en av sina gårdar, näm-ligen Torstorp i Grimetons socken. Denna gård hade tidigare brukats av kommandan-ten på Varbergs fästning, Mogens Mormand. Herman Wolfradt förvandlade Torstrups säteri, som det hette på den tiden, till släktens huvudgård. Herman Wolfradt fick svenskt adelsskap.

I Veddige sker nu stora förändringar. Tidigare hade bönderna haft kronan som ägare. Nu kommer Daniel Schlegel och tar över. Han har förstås gårdar även på andra ställen, då han totalt skulle ha 211 mantal.

År 1652 tog han över kronoegendomen Björkhult med full äganderätt. Det är den gård, som senare kommer att kallas Björkhult. Bakom namnet Björkhult dolde sig flera gårdar. Han tog också över de gamla klostergårdarna i Vallby men också en mängd gårdar i de andra byarna. Jag har inte gjort någon totalstudie av Daniel Schlegels gårdar, men nämner här några, som jag funnit vid andra studier:

Mantals-siffrorna i min kolumn motsvarar de siffror, som står för ”Wtso-chne Frälse”, det vill säga Utsocknes frälse. Skat-teräntorna tillfaller någon adelsman, som inte bor i socknen. För några, som inte har 1 mantal, upptas

en del som ”Förmedlat antal”. Dessa mantals-siffror har jag inte redovisat. För exempelvis Moa gård har man förmedlat 1/6 mantal, då gården legat öde. ”Härskapet har dock höstat gräset”. Man har fått en skattelindring på 1/6 mantal.

TOTALT ÄGANDE I VEDDIGE SOCKEN.

Om jag har räknat rätt, uppgår Daniel Schlegels ägande i Veddige socken till totalt 26 ¾ mantal. Gårdarnas antal enligt Hal-

Gårdens namn i Hallands Landsbeskrifning 1729:	Namn i modern tid	Mantal 1729
Wälby Österby		
No 1 Wälby Erich Karlsonsgård	Storåker och Svinlev.	1/2
No 4 Wälby Borge Trulsgård	Skattagård 2 st.	1/2
No 5 Wälby Jöns Swensonsgård	Frugård 2 st.	1/2
Wälby Västerby:		
No 7 Wälby Arfwid Bengtsgård	Börs, Höga och Lillens.	1/2
No 9 Wälby Bengt Andersgård	Lortabäck 2 st.	1/2
No 11 Wälby Peer Törbiörnsgård	Markusa, Sves, Skräddares	1/2
Hweinge, ensam gård:		
No 1 Hweinge	Veinge, sammanlagd med Kullagård.	1/2
Telnebacka by:		
No 1 Tehlnebacka	Gunnes, Börs, Västers och Sves.	1
Drareds by:		
No 1 Drared Anders Erichsonsgård	Västergården	1
No 3 Drared Måns Börsonsgård	Kärraberg	1/2
Kantabur:		
No 1 Kantabur	Kantabur	1
Järlöfs by:		
No 1 Järlöf Swen Anderssonsgård	Kalfhult	1
No 3 Järlöf Hälge Andersgård	Häkanssons m. fl.	1
No 4 Nils Andersgård	Järlöfs gård	1/2
Wabränna by:		
No 2 Wabränna Lars Månggård	Andreas Börjessons, Kempas, Bringels och Andreas Joh. Bermtssons	1
No 3 Wabränna Nils Torbjörnsgård	Gatan, Larses, Nils Aron Börjessons, Gunnars, Veloms, Jönsa, Wennerstens, Hendrik Erikssons och Pears.	1
No 4 Wabränna Jöen Jönsonsgård	Lille Nalsa och Lunna	1
Lobergsslätt, ensam gård:		
No 1 Lobergsslätt	Lobergsslätt	1/2
Kulla:		
No 2 Källa Hans Arfwedsonsgård	Kulla	3/4
Sjöaslätt, ensam gård?		
No 1 Sjöaslätt	Sjöaslätt	1/2
Björkhults by:		
No 1 Björkhult Anders Arfwedsgård		1
No 3 Björkhult Oluf Bengtsonsgård		5/6
No 4 Björkhult Jöns Andersgård		1
No 5 Björkhult Anders Andersgård		1
Östra och Västra Hed:		
No 1 Östrahee		1
No 1 Västrahee		1
Weddige by eller Kyrkbyn:		
No 2 Weedige Swen Larsgård	Kantagård och Holmerskulle	1
Ramstorp och Moa:		
No 2 Ramstorp	Ramstorp	2/3
No 1 Moa	Moa	5/6
Kvarnome och Läke:		
No 2 Qwarnome Lars Andersgård		¾
No 3 Qwarnome Lasse Andersgård		1
No 1 Lääke		¾
Syllinge och Thårstorp:		
No 3 Syllinge Peer Börsonsgård		2/3
No 4 Tårstorp Peer Anderssonsgård		1

lands Landsbeskrifning 1729 uppgår till 34 st. Dessa gårdar splittras sedan till betydligt fler. I Wabränna by har Daniel Schlegel 3 gårdar, som senare splittras till 15 st. Eftersom Daniel Schlegel skulle ha 211 mantal, förstår man av detta, vilken mängd gårdar det rör sig om.

BJÖRKHOLM.

Daniel Schlegel hade år 1652 tagit över kronoegendomen Björkhult, som längre fram får namnet Björkholm. Vid denna gård står en stor sten med årtalet 1650. Jag vet inte exakt, när köpet gjordes upp. Gården var vid den här tiden inte något säteri, alltså säte för adelsman. Enligt Henrik Jern, som en tid var anställd på Varbergs museum, nämns denna kronoegendom i källorna först år 1592, då under namnet Birchholt.

Daniel Schlegel har nu genom sitt ägande bäddat för det, som komma skall, Björkholms säteri och fideikommiss. Om det skall jag berätta mer nästa gång.

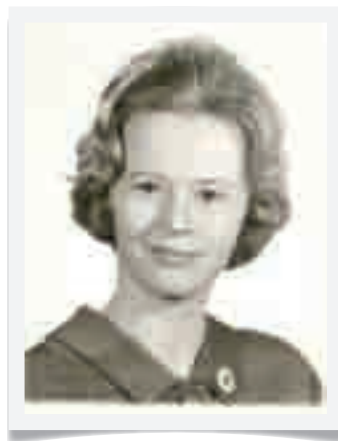
Telnebacka by före Lgga skiftet. Telnebacka var på 1 mantal men delad på 4 brukare. På bilden syns Sves och Börs. Efterteckning av Anders Lundgren.

lång tid, innan dessa skulder var helt regle-rade. Den sista avbetalningen till Schlegels arvingar gjordes 1823. Än värre var det med släkten Tripp. Den sista avbetalningen gjor-des på nyåret 1939. Så sent som 1957 kvarstod en oreglerad post på 1783:80, då man inte längre kunde finna Tripps arvingar. Pengarna åkte nog ner i den svenska statskassan.

VILKA GÅRDAR FICK KREDITORERNA?

Stig Tornehed berättar i sin bok Under

Ett levnadsöde

Gunvor Hylander

ETT FINLANDSBARN BERÄTTAR.

Det var en vanlig måndag. Jag hade tagit mig ner till baren i Veddige för att inta min lunch. Som vanligt satt jag och pratade med Stig Eliasson. Samtalet handlade nog om den stundande VM-fotbollen.

Plötsligt sjönk hon ner på stolen mitt emot mig, den svensktalande lilla finskan med de pigga ekorögonen. Hon ville väl ha lite sällskap under lunchen. För mig var hon inte okänd. Vi träffades första gången i Limabacka, där hon satt i den gamla före detta Mellanskolan och arbetade med att förvandla de gamla protokollen från sockenstämmorna i bland annat Veddige till begriplig svenska. Hon avslöjade vid ett tillfälle, att hon hade lättare att begripa denna gammalsvenska än hennes svenska kamrater. Svenskan i Finland hade inte genomgått lika stora förändringar som i Sverige.

Arbetsplatsen i Värö var välkänd för mig. Här bodde min morbror Karl-Erik Svensson, som slutade som stins i Värö. Hans hustru Ester Svensson var folkskollärarinna i Mellanskolan. Där hade vi bröder ofta lekt på vinden med vår kusin under krigsåren. Min morbror och moster fick under dessa svåra orosår ett finskt krigsbarn, som hette Veikko. Han kom att tillsammans med 15 000 andra Finlandsbarn att stanna hos sina fosterföräldrar för alltid. En bröder till honom anlände något senare. Han, som de flesta andra, återvände, när kriget var slut.

En tid efter besöket i Limabacka var jag vid Hemköp i Veddige, då jag blev tilltalad av en kvinna på svenska med den välklingande finska språkmelodin. Hon undrade, hur det gick med mina historieforskningar. Jag fick då veta, att hon bodde i närheten av torpet

”Mellanmossen” vid Källsmossen. Sedan har vi samspråkat flera gånger.

TILLBAKA TILL FINLAND.

Nu satt hon här på baren, Gunvor Hylander, som hon heter, och berättade, att hon någon gång runt 1 augusti skulle fara tillbaka till Finland, troligen för alltid. Hon hade levt livet i Sverige och Finland i intervaller, de senaste på en längd av 30 år. Hon kom till Sverige som litet krigsbarn men sändes hem 1946, när hon skulle börja skolan. Sedan bodde hon i Finland i 30 år till 1976, då hon och hennes svenske man flyttade till Skövde. Nu var det 2006. Hon hade bott 30 år i Sverige. Det var dags för ett finskt intervall.

Nu låter jag henne berätta sin historia från början.

FÖRST LITE FAKTA OM FINSKA KRIGET.

Det Finska Vinterkriget fördes mellan Finland och Sovjetunionen 30/11 1939 – 13/3 1940. (13/3 var Gunvors födelsedag). Efter Polens nederlag 1939 krävde Sovjet en gränsjustering i Karelen och att få en militärbas på Hangö för att kunna skydda Leningrad. Då Finland vägrade, gick Sovjet till angrepp. De finländska trupperna under Mannerheim kunde genom sin rörlighet länge hålla stand mot mångdubbla ryska styrkor. En svensk frivilligkår på ca 8 700 man stred främst vid Sallafronten. Till slut tvingades Finland till fred. Man avträdde Karelska näset med Viborg och Sallaområdet. Armén hade förlorat över 22 000 man.

FORTSÄTTNINGSKRIGET.

När Tyskland i juni 1941 angrep Sovjet, slöt Finland upp på Tysklands sida i det så kallade Fortsättningskriget. För Finland var

det en fortsättning av ryssarnas angreppskrig 1939. Detta krig slutade med Röda arméns genombrott

på Karelska näset i juni 1944. Vapenstillstånd ingicks 19/9 1944, och fred slöts 10/1 1947. Fredsfördraget med Sovjetunionen och Storbritannien undertecknades i Paris i februari 1947. Med USA hade Finland hela tiden diplomatiska förbindelser. Gränsen från 1940 fastställdes. Dessutom avträdde Petsamo vid Ishavet. Porkala arrenderades av Sovjet på 50 år och blev rysk bas men återlämnades 1956. Man bytte Hangö mot Porkala, som är en strategisk udde strax väster om Helsingfors. Efter vinterkriget hade ryssarna arrenderat Hangö. När man efter kriget reste med tåg från Ekenäs till Helsingfors, passerade man den ryska basen Porkala. Luckor sattes för fönstren, och loket byttes ut mot ett stort ryskt lokomotiv.

Finland fick betala ett mycket stort skadestånd. Landet är ett av få, som betalat in varenda mark. Landet hade 1941-1944 förlorat ca 47 000 man. 160 000 sårades. 400 000 karelare fick söka ny hemvist i Finland. I Fortsättningskriget deltog ca 800 svenska frivilliga i Hangöbataljonen, 400 i Frivilligkompaniet vid Svir och ett 100-tal andra i olika finska förband. Tyska trupper förhärjade stora delar av norra Finland under sin reträtt fram till april 1945. I slutet av Andra Världskriget deltog Finland på de allierades sida och försökte jaga ut de tyska trupperna i norra Finland.

GUNVOR BERÄTTAR.

Jag föddes den 13/3 1939 på Hangö, som ligger längst ner i sydvästra hörnet av Finland. Tyvärr ville Stalin ha denna strategiska udde för att kunna försvara inloppet till Finska viken.

När vår regering nekade honom detta, började ryssarna bomba våra hus. Vi fick fly in mot staden Ekenäs. Finska armén hann

”Två bröder från Sodankylä i norra Finland inför evakuering till Sverige hösten 1944. Arméns arkiv.

bygga tankshinder över ön, som idag ser ut som bautastenar.

Vår familj bestod då av min far Holger Holmström, min mor Svea Holmström och jag, Gunvor Holmström, 8 månader gammal. Vi fördes till byn Bromarf ute på landet i närheten av Ekenäs.

Min far hade varit någon sorts diversearbetare. Han kom senare att få ett fast arbete på dynamitfabriken på Hangö. I Bromarf föddes nästa barn 1940, min broder Sven. Vi bodde där på ett litet torpställe.

Vi flyttade nu till morfar och mormors torpstuga i Lojo. Även de hade fått överge sitt hem på Hangö. På kartan står det finska Lohja. Det ligger ca 5 mil öster om Ekenäs. Min far var nu ute i krigstjänst, och min mor bar på sitt tredje barn. I den här torpstugan föddes år 1941 min bror Kurt. Min mor fick antagligen barnsängsfeber och dog 8 dagar senare. Det gick inte att få tag i läkare snabbt i dessa krigstider. Hon hade ännu inte hunnit fylla 23 år.

Där stod min morfar och mormor ensamma med en barnaskara. Jag var 2½ år, Sven var 1 år och 3 månader och Kurt var 8 dagar gammal. Dessutom hade de kvar i hemmet sin egen yngste son, ca 10 år gammal.

TILL SVERIGE.

En Pertti Kaven har skrivit en bok om barnförflyttningen till Sverige, som han kallar "70 000 SMÅ ÖDEN". Han berättar, att det var ungefär 70 000 barn, som tillfälligt eller permanent fick sin bostad i Sverige under dessa år. Grundmeningen var, att dessa små barn skulle överleva för att sedan komma tillbaka och bygga upp det sargade fosterlandet. En del efterkloda "besserwisser" har kritiserat dessa transporter. De, som var med om dem, har ofta en annan uppfattning.

Kaven inleder med detta: Det var få länder, som visade sina krigsdrabbade grannar en så djup sympati och en så stark vilja att hjälpa som Sverige i sitt förhållande till Finland under Andra Världskriget. Och lusten att hjälpa stannade inte bara vid munns beaktelse, den ledde även till konkreta handlingar.

Detta var inte första gången, som Sverige ställde upp för att hjälpa barn. Redan efter Första Världskriget hade man tagit hit barn från Tyskland och Österrike. Under Spanska Inbördeskriget hjälpte man spanska barn, vilket jag och några andra fick glädje av, när vi för några år sedan besökte Barcelona. En

förmögen byggmästare bjöd oss med till sitt fina fritidshus i bergen, där han lagade Paella till oss och sedan körde oss till en show inne i Barcelona. Han kunde inte glömma den vänlighet och den hjälpsamhet, som han mött från Sverige under detta krig. Nu ville han ge tillbaka.

Gunvor är tillbaka i Dalsland och hälsar på Even.

Morfar och mormor i Lojo kunde inte ta hand om oss tre små barn. De fick vända sig till kommittén, som skötte om dessa barntransporter. Kurt fick stanna kvar i Lojo. Jag och Sven fick åka iväg. Jag fick min adresslapp på bröstet. På den stod det nr. 13 759.

Grundregeln var, att vi skulle stanna i Sverige tills kriget var slut och längst tills vi fyllde 7 år, då vi skulle återvända och börja i skolan i Finland.

RESAN TILL SVERIGE.

Sven och jag var för små för att minnas själva resan. Det vi vet, har berättats för oss senare. Det har sagts, att jag, innan jag lämnade torpet gick in i den kammare, där min mor dött, och liksom tog avsked.

Vi åkte tåg till Åbo. Med på dessa transporter var troligen Irene Sundström, en spindel i nätet, som skulle komma att betyda mycket för oss några år senare. Transporterna angreps ofta av ryskt flyg, varför tågen vanligen kördes på nätterna. Det hände ibland, att tåget stoppade, och vagnarna utrymdes. Barnen fick under angrepp gömma sig i skogen.

Från Åbo var det båt till Stockholm. Vi kom förstas som de andra med en adresslapp i ett snöre på bröstet. På detta kort stod nödvändig information. I Stockholm fick Sven stanna kvar på Sabbatsbergs sjukhus, där han genomgick en mindre operation. Vi blev också läkarundersökta och i vissa fall avlusade.

Båten från Åbo med eskort angreps senare av en rysk ubåt. Ett eskortfartyg sänktes. Efter denna dag fraktades barnen med tåg runt hela Bottniska viken. Barnen från våra trakter var under dessa tidiga färder ganska välmående. Längre fram kom sjuka och utmärglade barn till Sverige, främst då från fattiga områden i norra Finland. Det var svår ransonering i Finland på matvaror, men anledningen här var troligare, att mödrarna inte hade något att köpa mat för, när mannen och familjeförsörjaren låg vid fronten. En del barn kom med bara trasor runt fötterna. Andra hade dåliga skor, som modern vid avlämnandet tog med sig hem,

då det fanns barn därhemma, som behövde skorna. I Sverige fick de både nya kläder och skor.

Jag fick åka vidare till Dalsland. Sven kom dit en månad senare. Jag tror, att det var Frälsningsarmén i Sverige, som skötte transporter inom landet och följde oss till vår nya "mamma". Vanligen var det Svenska Lottakåren och Röda Korset, som skötte dessa transporter.

Jag skjutsades till den pensionerade folkskollärarinnan Katarina Jonasson i Rölunda, Dalsland. Sven hamnade på en mindre gård ungefär 5 km bort. Vi träffades nog bara en gång under dessa år. 5 km var långt bort, när man inte hade någon cykel.

Katarina Jonasson bodde också på ett litet torp med utedass och utan större komfort. Det var jag van vid från Finland, så det var inget problem. Det fanns några ungar i närheten, som man kunde leka med. Ett par var riktigt stygga. Jag blev dock inte mobbad, för att jag var från Finland.

Tyvärr har jag inga kort från den här tiden. Det skall finnas ett någonstans på mig och min "mor" Katarina Jonasson. På det grinar jag ordentligt illa, men det berodde på, att jag hade solen rakt i ögonen. Jag kallade henne inte mamma. Hon fick hete moster Katrin.

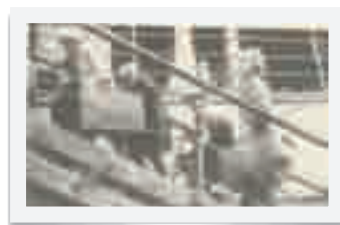
Jag har en del klara minnen från den här tiden. Första kvällen protesterade jag, när hon sa till mig att ta av kläderna, innan jag skulle lägga mig. I Finland hade vi sovit med kläderna på. Det blev ofta flyglarm. Då fick vi snabbt rusa ut i skogen och ta skydd för ryssarnas eventuella bomber. Vid ett annat tillfälle var vi ute och gick på en väg. Vi närmade oss ett vägarbete. Man höll på med sprängningsarbete. Plötsligt hördes en oerhörd knall. Jag sprang långt ut i skogen och gömde mig, då jag trodde att det var bomber.

Katarina Jonasson hade en syster i närheten, som vi brukade hälsa på. Hennes dotter Ragnhild var gift med en lantbrukare, som hette Even. De hade inga egna barn men ett par adoptivbarn, Alf och Ulla.

När jag återvänt till Finland, besökte jag Dalsland ett par gånger. Sista gången var Katarina Jonasson på ett äldreboende. Jag besökte då Evens familj. För Even var jag som en dotter.

NÄSTA GÅNG.

På grund av platsbrist i vår lilla tidning, får jag berätta nästa gång om resan tillbaka till hemlandet och livet i Finland åren efter kriget. Gunvor Hylander berättar också om, hur hon hamnade i Sverige en andra gång.

Några av de 360 barn som den 9 juni 1941 avreste till Stockholm går ombord på S/S Arctus.

En vacker vas. Anita Gårblads present från arbetskamraterna. Gun målar även på beställning.

Första veckan i augusti var det färgglatt på Katrinebergs Folkhögskola, minsann.

Bortåt 30 tejejer i sin bästa ålder hade samlats för att delta i en porslinsmålningskurs i Svenska Porslinsmålningsförbundets regi. Indelade i tre grupper efter erfarenhet. Gun ledde 12 deltagare i steg III, vilket innebär att dom har målat väldigt mycket.

Temat för dessa dagar var Gyllene Tider. Eftersom Gun Svensson i Ry är den musikaliska konstnär hon är så inleddes dom med sång och musik där alla sjöng med i Per Gessles "Gå och fiska". Därefter fick alla måla, efter

detiden i våra trädgårdar och det var uppslaget för dekoren på en terrin med lock. Terrinen delades in i olika färgfält varpå dom olika grönsakerna målades med svarta konturer.

Hösten är ju också en gyllene tid med alla löv i varma färger. Det var temat för ett dessertset med fat och skål.

Solens gyllene strålar inspirerade till motiven på höga smala blomkrukor som målades med guldfärg.

Gårblad gick i pension fick hon en vas av sina arbetskamrater. Gun målade ett grönt fält (en buske i Anitas trädgård), ett blått fält (havet som Anita bor vid) och en orm. Det är enligt den kinesiska tide-räkningen symbolen för 1941, Anitas födelseår.

En annan personlig present är det fat som Gunilla Törn fick i avskedsgåva efter sina 6 år i Veddige församling. Gun tänkte att Gunilla nu vandrar vidare i livet på en annan arbetsplats och därför behöver en

gyllene tider

egen fantasi, sin CD på en porslinsplatta.

Ett annat Gyllene Tider-tema är skör-

Gun har målat sen 1969 då hon gick kvällskurser och har varit handledare sen 1974.

Varje vår och höst ordnar hon cirklar hemma i Ry. Förutom porslin, även i glasmålning. För några år sedan skrev Gun en bok åt ICAs Bokförlag om glasmålning. Den boken finns också tryckt på norska och kommer förmodligen även på polska snart.

Tekniken och handlaget är desamma men färgerna skiljer sig åt på grund av brännningstemperaturena, som är 800° för porslin och 580° för glasföremål. Gun började måla på glas i mitten av 1990-talet. Det är kanske lite känsligare med motivet på glas eftersom det ju är genomskinligt.

Man kan inte köpa Guns konstverk i någon affär, men hon målar gärna på beställning om man vill ge bort någon speciell present. Guns dotter Karin arbetar i hemtjänsten och då Anita

vandringsstav. I 4:e Moseboken, 17:e kapitlet och 8:e versen, kan man läsa om Arons stav på vilken det växer ut knoppar, blommor och mandlar. Stavens bruna färg går igen på en del av fatets kant och bildar ett V som symboliserar Veddige.

En konstnär innehåller många känslor och tankar. I Guns fall är det inte bara färger, hon är full av musik också, denna glada människa. Hur hennes tid räcker till fattar jag absolut inte, men varje vår och höst håller hon viscirklar också! Tre pensionärskörer leder hon varje vecka, i Veddige, Kungsäter och Varberg. Och även i Morup och Falkenberg! Och hon sjunger ofta i kyrkliga sammanhang, t ex vid begravningar och vid olika friluftsgudstjänster tillsammans med något spelmannslag.

I juli sjöng Gun med Ulrika Bergman och Göran Melander vid torgmusiken i Varbergs kyrka. Programmet hette "Mozart i centrum".

På sommaren är det ju så populärt med allsångskvällar så det har även blivit några såna i sommar. Tillsammans med Susanne Kihl har hon varit inbjuden till en avdelning av Föreningen Norden i Flesberg i Norge där dom sjöng på en hembygdsdag. Gaget för resan betald och det blev en liten semesterresa som Gun och Susanne hade mycket glädje av.

Men jag undrar... Hur orkar hon och hur många timmar har hon på sina dygn, denna glada Gun Svensson i Ry som också ger oss i Veddige Kyrkokör Gyllene Tider.

Skördetid i trädgårdar är en gyllene tid. May-Liz Lörenzon från Tollerød och Gun Svensson.

NU ÄR DET NÄRA...

Om bara ett par dagar är det återigen dags att öppna upp portarna i ishallen, då drar vi igång den spektakulära "skridsko-/hockeyskolan" igen, som blir allt populärare för varje år som går. Söndagen den 1 oktober är det premiär. Då snörar över 100 barn på sig sina skridskor och beger sig ut på det halkiga underlaget. Detta är en fantastisk upplevelse att få se så många barn glida runt på isen samtidigt, kul inte bara för Veddige Hockey Klubb utan för samhället i stort, där vi har ett växande bekymmer med att barn rör sig allt mindre.

Det är väldigt viktigt för alla att vi kan vända den negativa trend som finns i vårt samhälle, där TV:s utbud på kanaler gör att vi sitter allt mer framför "burken" och allt spelande och chattande framför datorn tar allt större utrymme på barns fritid. Denna trend vill vi i Veddige Hockey försöka vända genom att engagera och intressera så många barn som bara är möjligt. Vi har ett stort antal ideella ledare som vill att just du kommer till ishallen med ditt/dina barn och få låta barnen röra sig och umgås tillsammans med mängder av kamrater. Vi vill inte bara försöka få fram duktiga och seriösa hockeyspelare, utan kan vi hjälpa till att skapa ett friskare samhälle vore vi jättenöjda med våran insats.

Nu vill vi att ni gör en insats för era barn, barnbarn eller kanske barnbarnsbarn, alla är välkomna, följ med dem ner till ishallen och låt glädjen över att få åka skridskor och att ha kul tillsammans med många, många andra spridas. Nu vrider vi om nyckeln och låser upp, och så hoppas vi att ni finns där med alla dessa små underbara barn som bara väntar på att få åka ut på isen. Tänk var kul att få ett se ett gladare och friskare barn, och kan vi få fram en hockeyspelare på köpet blir väl ingen ledsen för det. Lova att vi ses i ishallen! För våra barns skull.

Martin Karlsson.

FIRST CLASS PACKAGING

TACK!

Vi tackar alla fantastiska
människor som
stödjer idrotten och
jobbar för vår klubb.

STRÄNGBETONG

Hemköp

HJ RÖR AB

karlsson

VIPO

V E D D

**AB BRÖDERNA
LARSSONS GRUSTAG**

EL Per Schönbeck
PROJEKT AB

**ELEKTRO
EMANUEL**
alltid i ledningen

TKarls
Sällstorp

VISKASTIGEN 40. VEDDIGE TEL: 0340-300 50

Varbergs Sparbank

US AB • EF BIL & PLAT AB • EKLOWS ICA SUPERMARKET • EKONOMITJÄNST AB • EMTÉ DACKSERVICE • VEDDIGE SVETS & TANK AB • VEDDIGE ÅKERI AB • VISKADALENS FÖRSÄKRINGSBOLAG •

ÖPPETTIDER

Kansliets öppettider under säsong

Måndag, Onsdag 15.00 – 20.00

Tisdag, Torsdag 11.00 – 20.00

Allmänhetens åkning

Måndag – torsdag 15.00 – 16.50

Lördag – Söndag 15.00 – 17.00

telefon: 0340-302 81

PRISER & AVGIFTER

Medlemspriser säsongen 2006-2007

Sridsko- Hockeyskola 200:- (100:-/termin)

Ungdom 9/10 600:-

Ungdom 11/12 800:-

Ungdom 13/14 1000:-

Ungdom 15/16 1200:-

Junior 18/20 1200:-

Seniorer 1200:-

Max familjeavgift 1500:-

OBS! Inga träningsavgifter under säsongen!

Stödmedlemmar:

Barn (0-16 år) gratis

Ungdom, vuxna (17-) 200:-

HENRIK KARLSSONS MINNESFOND

Henrik Karlssons minnesfon instiftades 2005 för att hedra Henrik Karlssons minne och för att visa att Veddige Ishockeyklubb värnar om individens sociala trygghet och personliga utveckling. Under sin tid i klubben visade Henrik glädje, empati och engagemang. Fonden vill stimulera den sociala utvecklingen hos individen oavsett hockeykunskap.

Från Minnesfonden utgår årligen stipendier till seniorspelare, juniorspelare ungdomsspelare samt ledare/funktionärer som utmärker sig på ett positivt sätt.

Henrik Karlsson försvann från oss alla i flodvågen i Thailand på morgonen den 26 december 2004.

SKIDSKO & HOCKEYSKOLAN

Startar den 1/10 2006

Yngre 00-01-02 Kl 10.00 – 10.50

Äldre 97-98-99 Kl 11.00 – 12.20

Bytardag 1/10 9.30

VIPERS LOPPIS

Öppettider

Tisdagar 18.00-20.00

Lördagar 09.00-13.00

Telefon: Leif Karlsson 0706-37 63 02
efter kl 13.00

Lutfisken

En tradition som håller på att försvinna?

Det är nu 40 år sedan jag

smakade lutfisk första gången.

Det var i personalmatsalen

på Skene lasarett. Midda-

gen var en klar besvikelse!

Lika smaklös som färglös.

Vit potatis, vit sås och vit

fisk. Inte nåt för mej! Blä!

Året därpå, 1967, hade jag träffat Bengt och blev hembjuden till honom och hans mamma på julafton. Där fanns skinka, kokta revben och hemlagad korv med pepparrotssås och lutfisk med vit sås. Jag tackade nej till fisken och berättade om förra julen. Bengt bad mig ändå smaka lite och han serverade mig en liten portion som han kryddat med salt och krossad kryddpeppar på och... det var faktiskt gott!

1968 blev Bengts mamma Elin min svärmor. Det var hon som lutade fisken. Vilket jobb hon hade med den! Hon drog upp vatten ur brunnen och det var isande kallt att hantera fisken som förvarades i matkällaren under hennes lilla hus. Hur jobbigt det var fattade jag inte förrän flera år senare.

I slutet av oktober 1976 flyttade jag och min familj in i vår nybyggda villa i Veddige. Snart började ju julbestyren, och nu tyckte Bengt att vi kunde fixa lutfisken. Vi hade ju nu garaget med rinnande vatten och kallt i vår lilla matkällare.

En ny tradition uppstod, att Bengt sågade och blötade fisken den 7 december och på luciakvällen hämtade han sin mor. Kent och Cathrin lussade för sin farmor och vi åt nybakade pepparkakor och lussekatter. Men innan kaffet hade Elin och Bengt lutat fisken som nu skulle ligga i sin lut i 6 dagar.

Jag som är född i Danmark och uppväxt med grönkål, anser att det är det enda jag inte kan klara mig utan på julen. Men jag har lärt mig älska lutfisken nästan lika mycket, och sedan 1976 har det lutats 1-3 fiskar varje år. Utom ett år då vi fick för oss att det går lika bra med köpefisk. Men det gör det inte!

På senare år har det blivit svårare att få tag i torrfisk, i alla fall om man vill välja själv bland storlekar och kvalitet, så vi brukar köra till Göteborgs Feskekörka eller som vi nu funnit "Fiskarbröderna" i Nordstan.

Anna-dagen den 9 december, har ju i alla tider varit Stora Blötlägningsdagen i Sverige, men hos oss på Fasanvägen har det blivit 7 december. Då sågar Bengt fisken i 3-4 bitar och skurar den lite med en borste. Fisken, som liknar brädlappar, får nu ligga i rikligt med vatten som byts varje dag i 6 dagar. Då varvas den med släckt kalk i baljan och täcks med sodavatten. Man lägger ett par tyngder över så fisken blir kvar under ytan. Sen ser man till den varje dag och fyller på med vatten vid behov, så att det hela tiden täcker. Under de 6 dagar som lutningen pågår ser man hur "brädlapparna" sväller och blir vitare. Det börjar likna fisk. Därefter sköljer man av all kalk och fisken läggs i rikligt med rent vatten som byts varje dag i ca 6 dagar. Man fryser nästan händerna av sig under alla dom här vattenbytena, när man försiktigt lyfter den nu mjuka och hala fisken ur baljan. Efter 6 dagars urvattning kan man förvara den färdiga lutfisken i kallt vatten i flera dagar.

Tillagningen då? Ja, dom flesta kokar lutfisken i ugnen eller i micron, men inte jag. Min kära svärmor, som föddes 1904 och dog 2000, lärde mig att man ska koka upp vatten i en stor gryta, knyta in lutfisken i en linnehandduk och sänka ner den i det kokande vattnet.

Det luriga med lutfisk är urvattningen. Vattnar man ur den för länge blir den hård, och för lite, så den innehåller för mycket lut... ja, då kan man råka ut för att handduken är tom då man lyfter ur den. Detta har dock aldrig hänt mig!

Serveringen? Det där med gröna ärtor, anser jag, är bara tjafs. Behövs inte alls! Det räcker bra med god mjölksås och salt och finkrossad kryddpeppar att strö över. Jag njuter verkligen! Med lutfisk är det så, antingen älskar man den eller avskyr den. Ingen har ett ljummet förhållande till lutfisk. Synd att traditionen håller på att försvinna. Snart kan ingen konsten att luta hemma. Ett intressant hantverk är det, skulle jag vilja säga. Av en tonfisk på 1 kg får man ca 6 kg färdiglutad. Då det går bra att frysa in den kan man njuta av detta goda när som helst under året. Det är dock ingen ekonomisk vinning med att luta själv, men smaken av den egenlutade finner jag i särklass bäst. Så vi fortsätter, Bengt och jag, med vår lilla tradition. Och så fort som tiden rusar iväg är det snart dags att köpa torrfisk. Innan man vet ordet av är det jul igen.

Text & foto: Inger Eklöv

Bilderna från vänster till höger:

1. Här visar Bengt en torrfisk på dryga kilot.

2. Soda och vatten hälls på så det täcker.

3. Varva med släckt kalk

4. Urvattning, ett kyligt jobb.

Minnen från 1940-talet av Bo Emanuelsson

Gänget

i grusgropen del 17.

BJÖRKHOLMSVÄGEN.

Gänget i Grusgropen är även denna gång uppe i samhället. Jag börjar denna berättelse med ännu ett minne från olyckor på Björkholmsvägen. Förra gången berättade jag om "Plåt-Nicklas", som kolliderade med Ivar Anderssons mur. Den olyckan skedde i mörkret på kvällen. Det här missödet skedde mitt på dagen.

Snart skall vi återvända till vårt kvarter, som begränsades av Viskastigen-Sandalsvägen-Nygatan ochh Björkholmsvägen.

"SPJUTS-JULIAS" HAVERI.

Det finns ytterligare en olycka på Björkholmsvägen, som fastnat i mitt minne. Vår tomt var på den tiden omgärdad av ett så kallat "Gunnebo-nät". Det var ett mycket vanligt flätat nät i små rutor. Vår grind var placerad någon meter innanför staketet, varför detta vinklades av i en fyrtiofemgraders vinkel just vid infarten.

Den här dagen var Ove och jag åter

Lärare Birgit Walde och Anders Karlström. Sittande i mitten längst fram Sven Welanders, "Rödräven". "Gösta-Snus" till höger. Namnet fick han av att hans morfar gick i bygden och sålde snus.

utkommenderade till mattskakning. Det var nu mitt på dagen. Man hörde på avstånd tolv-tåget komma uppe vid Kalvhult.

"Spjuts" var ett gammalt soldattorp, som låg uppe vid Lobergsslätt. Det låg nog på Vabrännas Allmänning. På det här torpet bodde en flicka, som hette Julia. Hon var en av dem, som några år senare fick arbete på den då nystartade Åetå-fabriken. När fabriken flyttades till Halmstad, följde Julia och hennes man med dit ner.

Den här dagen skulle "Spjuts-Julia" åka till Varberg och handla. Hon hörde också tåget, varför hon trampade på för fullt. Det hade börjat duggregna lite, varför Julia hade spänt upp sin paraply, som hon hade framför sig som en sköld.

Plötsligt fick Julia se något inne på vår gård, som tydligen väckte hennes intresse. Två pojkar, som skakade mattor. Det måste ha varit något verkligt underligt, för Julia tap-

pade helt koncentrationen på cykelåknigen. Även nu var det vänstertrafik, varför hon borde ha legat utesfater Ivar Anderssons staket. I stället hade hon nu kommit över på höger sida av vägen. Och det var inte nog med det. Vilt stirrande på oss körde hon rakt emot det vinklade staketet vid vår grind. Paraplyen, som hon hade framför sig, for rakt igenom "Gunnebo-nätet". Ja, det vill säga, att skafte och spjalorna åkte genom nätet, medan tyget satt kvar på andra sidan. Julia själv hängde liksom tidigare "Plåt-Nicklas" dubbelvikt över staketet. Det tog dock bara sekunder, innan Julia, hela tiden stirrande på oss, var på benen, vilt flängande i paraplyen. När hon drog i skafte, fälldes spjalorna ut, varför det blev omöjligt att få loss den. Till slut ilsknade Julia till. Hon ryckte med all kraft i paraplyskafte. Spjalorna gav med sig. Hon stod där skamsen med åbäket, som knappast längre kunde ge henne något skydd mot det tilltagande regnet. Sedan blev det full fart på cykeln igen för att hinna till det inkommande tåget.

Julia lärde sig nog av denna händelse, att inte vara alltför nyfiken på det, som rör sig vid sidan av vägen utan i stället koncentrera sig på sin egen framfart. Vi fick oss förstås ytterligare ett gott skratt, som gjorde mattskakningen trevligare.

RÖDRÄVEN OCH LEVERKORVEN.

Det var nog Rödräven och Leverkorven, som lärde oss att göra skrotaffärer. De var lite äldre, och de var hela tiden våra läromästare.

Björkholmsvägen omkring 1931

Leverkorven hette Levi Johnsson. Hans far Ville Johnsson hade den lilla bondgården, som låg på den plats, där Hilding Nilsson byggde sin affär.

Rödräven var den rödhåriga Sven Veland, som bodde i det hus, som senare blev Veddige Taxi bakom Sandbloms Konditori. Umgänget med Sven var alltid lite spännande. Hans far hade varit i Amerika flera gånger. Sven var nog en av de få i Veddige, som hade "puttekulor" av glas. Han lurade skjortan av oss. På Velanders något steniga grusgård satte Sven upp sina "Pyramider". Lyckades vi träffa dessa, skulle vi få en av hans vackra glaskulor. Vi träffade förstås aldrig. Våra kulor träffade alltid någon uppskjutande sten och for iväg i en helt annan vinkel. Sven hävade in våra insatser tills vi var helt pank.

Vi hade stor respekt för både Sven och Levi. Deras öknamn nämnde vi bara, när de var på behörigt avstånd.

LUFTGEVÄREN.

Det hade återigen varit ett tivoli i grushälan. Marken hade tivolits ägare hyrt av byggmästare Ivar Andersson. Av någon anledning, kanske dåligt väder, hade det inte gått bra denna gång. Ägaren till tivolit kunde inte betala markhyran. Han lovade återkomma med pengar senare. Ivar Andersson tog "Lyckans hjul" och två luftgevär i pant. Gevären hade han noga gömt, men Holger och jag hittade dem förstås. Luftgevären, som användes för prickskytte på tivolit, var av en mycket slagkraftig typ.

Nu gällde det att skaffa kulor i rätt dimension. I flera timmar kröp vi omkring på Edvin Johanssons gård och letade efter kulor, som suttit i kullager. Av någon anledning fanns det både lösa sådana och sådana, som satt fast i ringen, nedtrampade i gruset på Edvins gård. Edvin stod ju inne i sin verkstad och reparerade cyklarna. Hur kulorna hamnade på gården är en gåta. Det fanns både små och större kulor. Det gällde att hitta rätt dimension. Till slut hade vi fått ihop en ask kulor. Nu skulle vi hem och provskjuta gevären.

Bakom Ivar Anderssons uthus fanns den höga muren mot Bydegården. Nedanför muren var en stor kompost. På denna växte jättestora pumpor. Längre fram vek muren av österut i 90 graders vinkel. Just där på hörnet satte vi upp en pumpa. Vi gick en bra bit tillbaka. Nu skulle vi se, om vi kunde träffa pumpan med våra skott.

Vi var ganska duktiga. Pumpan började se tämligen perforerad ut. Några skott missade förstås. Vi hade ingen aning om räckvidden på detta vapen. Vi tyckte, att vi hörde någon sorts skrammel längre bort. Det var dock först, när Rödräven kom springande i full fart över åkern, som vi började tänka tankar om ned-

slagsplatsen. Våra kulor hade gått tvärs över den ganska långa åkern och landat på Velanders tegeltak. Ljudet, vi hade hört, uppstod, när kulorna hoppade ner på Velanders tegelpannor. Tyvärr hade en kula missat pumpan och fått en alldeles för flack bana. Innanför köksfönstret satt familjen Veland och åt lunch. Plötsligt for en kula genom fönstret och träffade mjölkbringaren på bordet.

Först när Sven var några meter ifrån oss, fattade vi galoppen. Det var för sent att sticka och gömma sig. Han tog oss så att säga på bar gärning. Konstigt nog fick vi inte stryk, bara en ordentlig utskällning. Han tog med oss till Velanders och visade oss eländet. Det var bara att haka av fönstret och gå bort till Handels, där "Lumbjern" strax försåg fönsterbågen med nytt glas. Vi började bli kunder där.

SKROTHANDLARNÄ.

Vi hade ingen aning om räckvidden på detta vapen. Vi tyckte, att vi hörde någon sorts skrammel längre bort. Det var dock först, när Rödräven kom springande i full fart över åkern, som vi började tänka tankar om nedslagsplatsen.

För att dryga ut den magra veckopengen samlade alla ungar skrot. Dagen efter dans i Bydegården var en höjdardag. Då plockade vi tomflaskor. Det var mest halv- och hel-litersflaskor. Nästan alla drack "Renat". Under kriget tillverkades denna dryck ofta av trääraror. Potatisen användes enbart till människoföda. Man drack nu "Planksaft". Ibland hittade vi lite järnskrot också. Nere i grusgropen kunde vi finna begagnade spikar, som man fäste rälsen med på slippers. Utanför samhällets två smedjor kunde vi finna några gamla hästskor. Hemma kom man över lite kabelstumpar och lite gammal koppartråd. Allt såldes till "Luddes-Verner" på Källsmossen, som hade lite av monopol på skrothandeln i Veddige. Han körde omkring med en liten lastbil av 20-talsmodell, troligen en Ford. En gång lossade framhjulet mitt för fotbollsplanen och rullade före bilen till allas munterhet.

Vi hade en otäck känsla av, att vi alltid blev lurade av "Ludde". Han hade ingen våg. Han tog säcken med järnskrot i höger hand och lyfte den. Det var alltid 10 kg. Ibland orkade han knappt lyfta säcken. Det var ändå 10 kg.

De äldre pojkarna, Rödräven och Leverkorven, visade oss, hur man skulle behandla "Ludde". De accepterade vikten utan ett knyst. När "Ludde" startade Forden och körde iväg, satte de axeln till säcken, som låg längst bak på flaket, lyfte säcken och marscherade iväg med denna. Nästa vecka sålde de samma skrot en gång till. "Luddes" backspegel var inte av den kvalitén, att han kunde se, vad som hände bakom bilen.

LUDDER FÅR KONKURRENS.

Vi flyttar oss ner till Sandal igen. Nu hade det kommit en ny skrothandlare till byn. Han hade med sin familj slagit sig ner mitt i gettot Sandal i det hus, där Dala hade bott med sina barn. Kollar man i kyrkböckerna, finner man, att Karl Edvin Elmgren flyttade till Veddige den 11/3 1941. Han hade tidigare bott i Ås men var född i Öxnevalle 1879. Han var gift med Anna Matilda Andreasdotter, som dock emigrerat och nu var bosatt i USA. Med sig till Sandal hade han sonen Anders Ragnar Valfrid Elmgren, född 1901 i Frillesås och adoptivsonen Helge Ingvar Elmgren, född 1925 i Borås.

Helge Elmgren gick alltid under namnet "Ferdinand". Han var en mycket mager yngling, några år äldre än vi andra i gänget. Någon dag i månaden kom fiskhandlare Holmström från Lindhov till Veddige med häst och vagn och sålde sin fisk. Han hade tydligen någon sorts släktskap med Ferdinand. De gnabbades alltid. De flesta har nog hört Holmströms beskrivning av Ferdinand: Du är så mager, så den ena kotan frågar den andra, när den skall skramla. Borta vid cykelverkstaden stod Edvin och skröt över, hur fet hans julgris hade blivit. Holmströms kommentar blev: Du har väl matat den med "tätter" och bananer.

I Elmgrens familj fanns ännu en person. Det var hushållerskan Alma Josefina Rask, som nog hade sina rötter i ett folk, invandrat från sydligare länder. Någon påstod, att de följde med Karl XII från Turkiet. Alma Rask var född i Lindberg 1881. Hon hade också bott ihop med Elmgren i Ås.

Ferdinand var nu 16-17 år gammal. Han hade börjat intressera sig lite för flickor. På Tunberget hade landstormsgubbarna, min far

Ferdinand med "Tornsvala" på Tunberget.

Karl Emanuelsson, Axel Torén, "Höga-Ivar", Filip Hertzberg m. fl. avlösts av vackra unga lottor, som nu skötte luftbevakningen från tornet. I Veddige kallade man dem "Tornsvallorna". Ferdinand fick med sig Stig Eliasson dit, och Stig förevigade detta besök med ett pyttelitet foto i sin miniatyrkamera.

Det hade kommit till vår kännedom, att Karl Edvin Elmgren hade tagit upp konkurrensen med "Luddes-Verner". Skrotmonopolet höll på att sprängas. Den här dagen skulle någon av bröderna Karlström och "Kråka" göra det stora klippet. De hade fått höra talas om, att det nere vid "Ekar-Karls" toffelverk-

på det gamla loket, som var helt onödiga för järnvägsbolaget. Troligen hade SJ nu övertagit Varberg-Borås-Herrljunga järnväg.

Den här dagen kom skrotsamlarna väl rustade till fyndplatsen. De hade lånat en cykelkärra för att kunna få med sig ett ordentligt lass. Det låg en mängd lösa detaljer på det delvis demonterade loket. De skulle nog inte användas mer. De lastades snabbt på kärran. Skrotfirman Karlström och Andersson gick till verket inte ont anande, att det fanns fiender i grannskapet, som rapporterade till ägaren, vad som pågick.

Fram på eftermiddagen var kärran full med tunga delar av järn. Man hade också hittat en säck med nya rälsspikar. Det var dags att köra upp till den nye uppköparen i Sandal. Det var ett tungt lass. Backen vid Sandhems småskola kändes i armar och ben.

Man gjorde upp affären ute på "torget" mellan de fyra husen i Sandal. Elmgren hade just lämnat över pengarna, då det hela tog en snöplig vändning. Plötsligt dök stinsen och den vid tillfället på besök varande banmästaren upp på "torget". Och där kom också fjärdingsman Ivar Andersson. Pojkarna fick veta, att det var ett grovt brott, att stjäla statlig egendom. Skrothandlare Elmgren fick sig också en omgång av polismakten. Det var inte heller helt lagligt att köpa stulen egendom. Det kallades häleri.

Nu kom också godsägare John Andersson och folkskollärare Anders Karlström till platsen, antagligen ditkallade av Ivar Andersson.

Rätttegången kunde börja. Som vanligt löste fjärdingsmannen det hela med stor diplomati. John Andersson fick vackert köpa tillbaka skrotet av Elmgren. Pojkarna fick ett ordentligt förmaningstal. Sedan fick de rulla ner kärran till "Ekar-Karls" domäner igen och lägga tillbaka allt, där de tagit det.

Ivar Anderssons ganska lugna utskällning var inte det värsta denna dag. Hushållerskan Rask hade hela tiden följt proceduren och rätttegången, stående på kökstrappan. Nu fick hon tillfälle att trycka till "societeten" i samhället. Med hög röst ropade hon efter folkskollärare Anders Karlström och godsägare John Andersson: Jag haver haft 9 barn. Inget enda av dem haver stulit. Det senare var nog en sanning med modifikation.

på kung

foto: Erica Oskarsson

Åsta Sandblom Bengtsson vid tornet på Tunberget.

stad nere vid Viskan fanns en riktig guldgruva. Längst nere i änden av grusspåret stod nu ett par skrotade ånglok. Man hade demonterat skorstenar och en del annan utrustning. På loken fanns cisterner, som fylldes med kemiska medel för ogräsbekämpning utmed banan. Det var hemska gifter. Miljöpartiet var inte ens påtänkt. Idag hade man nog fått miljonböter, om man hade spritt ut denna smörja. Nog om detta.

Skrotsamlarna Karlström och Andersson hade snart insett, att det fanns fler delar

Från Krogersedsamatörernas föreställning. Bild: T

Englig mark

FÖR MÅNGA ÄR DET BEKANT att vår framlidne Prins Bertil under många år tillbringade långa perioder i sitt sommarresidens i St Maxime i Frankrike. Han blev också fascinerad av spelet Boule och tillbringade mycket tid i den centrala parken nära hamnen, på gångavstånd från sitt hus. Han blev ett begrepp och i dag bär parken namnet "Boulodrome Prince Bertil".

VID ÅRETS BESÖK kunde vi inte motstå möjligheten att spela boule i denna berömda park. Sagt och gjort en eftermiddag medan våra fruar gjorde sin shoppingrunda (en av många) tog vi kloten och gick till parken. Väl där möter vi ett antal ärrade fransmän och efter en viss språkförbistring förstod vi att parken varje eftermiddag mellan 13.00 och 19.00 var abonnerat av klubben Boule Maximoise. När vi berättade att vi kom från Sverige blev man glad och nickade instämmande när vi talade om Prins Bertils hemland. Förutsättningen för att få spela var ett medlemskap i klubben och efter att betalt 10€ var man en stolt medlem för 2006, signerat av klubbens president och kassör. Under tiden ser vi hur parken fylls av

olika människor som bar på små väskor som vi förstod innehöll deras dyrgrip, boulekloten. Efter en viss väntan ser vi spellis-

tan där lag "Vihansions" (Johansson) i första matchen var lottat mot ett par bestående av en mogen man och kvinna. Efter första matchen kände vi en viss tillfredsställelse då vi lyckades plocka en del poäng i matchen. Nästa match gick mot två rutinerade fransmän och där blev vår poängutdelning mycket mager. En av spelarna imponerades av våra klot som var nya och oanvända och därmed glänste som silver. Kommentaren blev: "Boule de kapitalist" (se bild) på svenska "kapitalistklot". Parken var välbesökt av många spelare, de flesta i övre medelåldern.

STÄMNINGEN VAR GOD och avslappnad i den härliga parken. Många visade prov på stor skicklighet och väl använda klot tydde på att många tillbringar mycket tid i parken med umgänge och glada skratt. En skön livsstil kan man säga och miljön och klimatet inbjuder verkligen till detta. Hur det gick i matcherna får vi återkomma till vid ett annat tillfälle, men det blev en upplevelse vi kommer att minnas väldigt länge.

Hälsningar Lasse Oscarsson & Pelle Johansson.

Kom till Bollklubbens Årsfest!

ÄTA GOTT, TRÄFFA VÄNNER och dansa till levande musik! Det är dags att beställa biljetter till årets fest. Vi ses den 11/11 kl 18.30 i Idrottshusets Festlokal. Biljetter säljs i vanlig ordning.

Bibliotekets höstprogram

HÄLSODAGAR på biblioteken i Varberg v. 41. För Veddiges del är det den 5 oktober kl. 15-19 som gäller. Program kommer att finnas på biblioteket.

SAGOSTUNDER på biblioteket i Veddige för barn i åldern 3-5 år. Tisdagar klockan 10-10.30. Datum: 12 oktober, 19 oktober, 26 oktober, 2 november, 9 november.

BARNTEATER PÅ VEDDIGE BIBLIOTEK. Riksteatern ger "Dr Seuss". Tisdag den 5 oktober kl. 10.00 och kl. 12.00. Föreställningen vänder sig till barn i ålderna 4-5 år och varar i ungefär 40 minuter. Biljetter finns att köpa på Veddige bibliotek.

Sällstorpsgårdens höstprogram

SÄLLSTORPSGÅRDEN har i höst i samarbete med Veddige Samarbetsorganisation, följande kulturaktiviteter:

Tor, 21 sept kl. 19.00 Martin Högberg "Snurra min jord"
Tor, 5 okt kl. 19.00 Jan-Olof Nilsson "Anrop Red Dog"
Sön 5 okt kl 14-17 Bydegårdens dag, Eget program
Tor 26 okt kl. 19.00 Åsa Axberg "Vem var Bockstensmannen"
Tor 9 nov kl. 19.00 Lars-Olof Hallberg "Mjölkbordets historia"
Tor 23 nov kl. 19.00 Krogseredsamatörerna "Nämdemannen på Sjöboda"
Tor 7 dec kl. 18.30 Julmarknad, Eget program

HJÄRTLIGT VÄLKOMNA TILL SÄLLSTORPS BYGDEGÅRD.

dags för val av Veddige Lucia 2006

Flickor från 14 år är välkomna att delta. Anmäl din kandidat med foto, namn, adress och telefonnummer till:

KORPENS KANSLI
BOX 146 43020 VEDDIGE
senast 8 oktober 2006

brev från

Hej! Här kommer ytterligare ett brev från Brasilien. Vi har varit på besök i ett sommarfagert Sverige. Det har ju varit en riktigt fin sommar i år. Men när vi anlände i slutet av maj var det kallt och vi frös. Det första jag fick göra var att gå ut och inhandla ett par långbyxor. Sådana använder jag inte här. En påtaglig förändring i Sverige är myntapparaterna som växelpengarna hamnar i, när man betalar med sedlar i affärerna. I början kändes det konstigt, men det är klart att vi vande oss. Däremot är vi redan vana vid kameror ute efter vägarna. Sådana har de här överallt.

Brasilien 3

I Ponta Negra, som stadsdelen heter som vi bor i, byggs det oerhört mycket. Många utländska investerare låter bygga höghus som ska bli hotell eller fyllas med lägenheter. Mest är det utlänningar som köper lägenheterna. Det finns exempel på italienare och spanjorer som köper upp de översta våningarna för att sedan om något eller några år sälja vidare med god förtjänst. Att priserna kommer att fortsätta stiga verkar alla vara överens om. Men jag för min del, tror att det måste bli mättat någon gång.

I vilket fall som helst så gillar jag den brasilianska arkitekturen. När det ena höghuset efter det andra växer upp så är inget det andra likt och man lägger ned möda på att huset ska se snyggt ut, även fasaden. Det gör att det blir omväxling i gatubilden.

År 2002 byggde man ut avloppet här i Ponta Negra och man beräknade då att det skulle räcka till år 2022. Redan har man fått lov att bygga ut avloppssystemet och nytt reningsverk.

När man bygger använder man ibland ålderdomliga redskap och metoder. Det är långt ifrån vanligt att man har en sån enkel sak som en cementblandare. I stället står man på gatan eller trottoaren och blandar cementen för hand med en sorts blandning av hacka och spade. När man gräver diken gör man det ofta för hand. Självklart finns det även moderna maskiner som företrädesvis användas vid de stora byggena, men som svensk förundras man över det gammalmodiga sättet att bygga. Men de får ju motion på köpet och behöver inte besöka några gym för att få magrutor.

Lite tråkigt är det att det inte byggs många bostäder för den vanliga brasilianaren med små inkomster. Cirka 8% av Natalborna bor i s.k. favelor, som är områden utan rinnande vatten och avlopp och där bostäderna består av hopsamlade bräd- och plåtbitar. El

brukar de tjuvkoppla. Familjerna är ofta stora och mycket fattiga, utan arbete. De drar sig fram på ett litet understöd från kommunen. För att barnen ska gå i skolan får de även ett bidrag för varje barn som är närvarande på lektionerna. Annars skulle de gå och tigga på gatorna, vilket många gör ändå eftersom skoldagen bara är tre eller fyra timmar.

För min del är jag övertygad om att, om Brasilien ska kunna lyfta sig, måste de satsa på undervisningen.

De har åttaårig obligatorisk skolgång här i Brasilien men tidigare har ingen brytt sig om att kolla upp att man verkligen fullföljer det. Numera får som sagt de fattigaste bidrag för att gå i skolan. Men den är inte alls särskilt bra med dåligt utbildade lärare i den

måndagen efter valet. Delvis beroende på att många har lång resväg till mantalsorten, där de är tvungna att rösta. Men, det är klart, att många behöver nyktra till också.

Nu i valrörelsen lovar politikerna att det ska byggas vatten och avlopp i favelorna. Men det har man lovat inför varje val och mycket litet har blivit gjort. Att dessa favelor över huvud taget uppstår, beror på att om det finns en ledig bit mark som ingen använder, så kan man ta den i besittning. När man väl har etablerat sig, så säger lagen att man inte får köra bort någon om man inte ger något annat i stället. Därför omgärdas tomter för det mesta med murar och stängsel.

Just den här favelan, som vi har tagit bilderna från, såg jag växa upp för ett par år sedan. Av en händelse åkte jag förbi en ödetomt vid vägen. På den byggde några människor vad jag trodde var en koja. Nästa gång jag körde förbi hade det vuxit upp flera "kojor". Idag är det en etablerad favela där det vimlar av barn i alla åldrar.

När Erik och jag åkte dit för att ta bilder till det här brevet, var vi lite nervösa. Hur skulle det tas upp att vi utlänningar från den rika världen kommer för att ta foton på deras misär? Vi hade med oss en kasse full med avlagda skor och kläder. De blev inte bara glada för kläderna, de ville bli fotograferade. Stolt visade de upp de allra minsta. Sådana är brasilianarna! Stolta och glada även om de inte äger någonting!

Nu slutar jag för den här gången, men är det någon som vill ge synpunkter på det jag skriver, eller har något önskemål om vad jag ska skriva om, så kan ni skicka ett e-mail till mig. Vår adress är: alva.erik@hotmail.com

*Alva Ingegerd Salomonsson
P.S. Bilderna visar dels hur Ponta Negra byggs ut mer och mer och dels hur de fattigaste bor i sina favelor.*

**Stolta och glada
även om de inte
äger någonting!**

allmänna skolan. Det finns många privatskolor dit de som har råd, skickar sina barn. De är av olika kvalitet men i alla fall bättre än de kommunala.

I åldersgruppen mellan 15 och 64 år är det så mycket som 26% som inte kan läsa eller skriva. Då har man ändå små krav på vad som är läskunnighet.

I höst är det val här i Brasilien, precis som i Sverige. Man får rösta från det man fyllt 16 år och från 18 år är det obligatoriskt. Om man struntar i att rösta, får man höga böter och mister en del av sina rättigheter. Men man kan rösta blankt om man vill. På kvällen dagen före valet är det förbjudet att sälja alkohol. På kvällen, valdagen får man sälja det igen. Många tar sig en ledig förmiddag på

arrangemang • snittblommor • binderi • plantor • krukväxter

**FRÄSCHA UPP
I KRUKOR OCH LÅDOR.**
VI HAR HÖSTSORTIMENTET AV VÄXTERNA

öppet vard. 9-18 • lör 9-15 • sön. 10-16 • VEDDIGE, TEL 0340-389 55

ELEKTRO
EMANU*El*
alltid i ledningen

**Vår kunskap = Din trygghet.
Det tjänar du på!**

VEDDIGE VARBERG KUNGSBACKA KINNA

Våra annonspriser:

8000:-	4000:-
	2000:-
	1000:-
	250:-
	250:-
	500:-

Priser utan moms. Individuell prissättning tillåts. Ring för avtal.

*Din lokala
elleverantör!*

**VARBERGSORTENS
ELKRAFT**

VEDDIGE 0340-64 64 00

Specialtransporter
tel. 0340-306 10
fax. 0340-304 84

www.veddige-akeri.se

**Viskadalens
Försäkringsbolag**

Försäkringar kan se väldigt lika ut. Men försäkringsbolagen som erbjuder dem är väldigt olika. En tydlig skillnad är den mellan bolagen långt borta och vårt eget bolag här hemma.

Vi vill lära känna dig och dina behov av skydd och trygghet.

Här till vänster ser du vår nya symbol. Så här kommer du att möta oss fr o m nu. Men du möter samma människor och ringer samma telefonnummer som tidigare.

I Veddige Tomas Ström eller Boris Johansson: 0340-383 61, i Mark Ingemar Claesson: 0706-980 409

ICA Supermarket

Eklöws

Derome Tel 0340-311 00

VÅRA ÖPPETTIDER:

MÅNDAG TILL FREDAG 9-20

LÖRDAG 9-18

SÖNDAG 11-18

VI HAR EGNA SALLADER, FESTPLANKOR,
SMÖRGÅSTÅRTOR OCH LANDGÅNGAR.

VÄLKOMNA!

JOBYGG

TRIVSEL OMTANKE OCH PERSONLIG SERVICE

AKTUELLT:

KONTOR I VEDDIGE

Fräscha lokaler att hyra i Veddige
på Svanvägen. Tel: 0340-387 00

Är du intresserad av lokaler eller

öppenheter ring oss:

tel: 0340-387 00

För dig som ställer höga krav

VARBERGS BOSTADS AB

Telefon 0340 – 69 75 00

www.varbergsbostad.se

DEROME PIZZERIA

öppet: ons-tors 16-22, fre 16-23, lör 13-23, sön 13-21
dagens: mån-fre 11³⁰-14⁰⁰
www.deromepizzeria.se

Hemköp

Vi hjälper dig att handla lite nyttigare!

TORSKFILE 1 KG

Västkustfile 59:-/st
Jämförpris: 59:-/kg

PUMPTVÅL

3 st 20:-, jämförpris: 13:33/l

SKINKSTEK

Svensk, benfri utan fett och svål. 39:90/kg

GRILLAD KYCKLING

Kronfågel, 1004 g, 29:90/st

DANSK PILSNER 2,8%

6-pack, 50 cl. 2 st för 30:- +pant
Jämförpris: 5:-/l

FALUKORV 600G

Hemköp. 16:00/st
Jämförpris 28:16/kg

FISKGRATÄNG

Fiskgratäng Dill 350g
Jämförpris: 28:67/kg

10.00 PER ST

SVENSKA ÄPPLEN

Flera sorter, 12:90/kg

POTATIS I LÖSVIKT

3:90/kg

Öppet måndag-fredag 9-20, lördag: 9-18, söndag: 9-18.
Telefon: 0340-307 44, Chark: 0340-308 50. Priserna gäller tom 2006 06 25.